

Etik i polisarbete

Av **Rolf Granér**
& **Maria Knutsson**

(2020)

Pia Hellertz – augusti 2021

Polisyeket är en av de professioner där de verksamma möter de mest extrema utmaningarna, kanske i viss mån likställd med läkare och socionomer, men där våldet är en omfattande del av verksamheten. Det innebär att polisernas egna etiska ställningstaganden och moraliska förhållningssätt blir ännu viktigare att belysa och vägleda. Jag har själv dels arbetat drygt 10 år som verksam socionom på fältet inom olika verksamheter, bland annat behandling av personer med missbruksproblem, dels undervisat drygt 25 år på Socionomprogrammet vid Örebro universitet. Därför blev **Rolf Granér**s och **Maria Knutsson**s bok *”Etik i polisarbete”* extra intressant. Det har kommit flera nya böcker om Etik i socialt arbete, men eftersom jag gick i pension för över 15 år sedan så känner jag inte till dem.

Att jag nu valde att läsa Rolfs och Marias – väljer att använda bara förnamnen för enkelhetens skull – beror på att jag nyligen läst två mycket skakande och upprörande böcker om polisen. Dels **Hanne Kjöllers** *”En svensk tiger - Vittnesmål från poliser som vågat ryta ifrån”* (2016)¹ och dels *”Gärningsmannen är polis - Om trakasserier och tystnadskultur inom svensk polis”* av **Lisa Bjurwald** och **Kerstin Dejemyr** (2021)². Tidigare hade jag läst **Peter Springares** bok *”Peter Springare, Polis - Om ett stressat våldsmonopol”* (2019)³ så jag var väl inte helt omedveten om vissa saker, exempelvis hur man kan bli hanterad som ”visselblåsare”.

Den verklighet som dessa författare berättar om hade jag ingen aning om och läsningen blev omskakande. Min förföreställning om polisen har handlat om

---

¹ Min artikel om boken finns på min Boksida - http://www.piahellertz.com/En_svensk_tiger.pdf

² Min artikel om boken finns på min Boksida - http://www.piahellertz.com/Garningsmannen_ar_polis.pdf

³ Min artikel om boken finns på - http://www.piahellertz.com/Peter_Springare_Polis.pdf

en profession med mycket hög etisk medvetenhet och kompetens. Rolf och Maria inleder boken med de mycket kloka orden:

Polisens samhällsuppdrag är i grunden moraliskt. Det handlar om att försvara demokratin, upprätthålla tryggheten och om att verka för sanning, rättvisa och den enskilda människans frihet och värdighet (s. 15).

Kan det formuleras bättre? Det var också så jag trodde att verkligheten såg ut.

En lärobok med rötterna i verkligheten

Styrkan i Rolfs och Marias bok är just att den är rotad i verklighetens problem och utmaningar. Även om den går igenom de viktiga teoretiska begreppen inom etiken så är de hela tiden kopplade till berättelser hämtade från enkätsvar och intervjuer som forskarna gjort inom olika områden inom polisorganisationen.

Poliser inom olika verksamheter i organisationen möter olika typer av utmaningar.

Vilka är författarna?

Rolf Granér är född 1949 och var lektor i Polisvetenskap och forskningsansvarig vid Polisutbildningen vid *Linnéuniversitetet* i Växjö. Han har undervisat bland annat om etik och moral och även forskat inom dessa områden och arbetat med metodutveckling inom polisen, bland annat inom områdena yrkesetik, poliskulturer och mänskliga rättigheter.

Maria Knutsson är beteendevetare och lärare på *Polishögskolan* och arbetar med att utbilda nya poliser i att våga säga ifrån när något är fel.⁴ Det är svårt att hitta uppgifter om henne så jag vet inte om hon fortfarande är aktiv eller har gått i pension.

Etik och moral

Författarna berättar att ”etik” kommer från grekiskans ”ethos” och ”moral” från latinets ”moralis”. Båda begreppen betyder ”sedvänja” (s. 23). För att skilja begreppen från varandra brukar man med ”etik” mena ”teoretisk reflektion över moralen” medan ”moral” syftar på ”handlingar och reflektioner i konkreta situationer” (a.a.) För en ingående redovisning och analys rekommenderar jag boken. En intressant definition som författarna gör är av begreppen ”yrkesetik” och ”polisetik” (s. 26). Yrkesetiken omfattar både privatlivets och samhällets normer medan polisetikens fokus är det uppdrag som polisen fått av samhället.

Polisen ska vara ”en garant för ett samhälle där de mänskliga fri- och rättigheterna respekteras” (s. 27). Jag citerar de värden som författarna menar att polisarbetet bör värna:

---

⁴ <https://bloggar.aftonbladet.se/polisgranskning/2012/04/1813/>

- Människovärde och människolivets okränkbarhet
- Rättvisa, sanning och opartiskhet
- Medmänsklighet och solidaritet
- Personlig integritet och självbestämmande
- Trygghet och omsorg (s. 27)

Författarna menar att innebörden i polisetik har varierat genom åren och har påverkats av omvärldsläge och synen på mänskliga rättigheter. De betonar att polisen kan tvingas inkräkta på människors privatliv beroende på omständigheter. Författarnas exempel på konkreta situationer avslöjar de utmaningar enskilda poliser kan ställas inför. Man kan tvingas agera mot sina egna privata värderingar och känslor för att kunna vara professionell och följa lagar och regler.

Jag tänker nu på de demonstrationer som genomförs i många länder i Europa mot tvångsvaccinering, nerstängningar m.m. på grund av den s.k. ”pandemin”⁵ och där poliserna valt att ta av sig hjälmar och lägga ner vapnen för att visa sitt stöd för folket.

Slovakien

Frankfurt

Ett intressant exempel Rolf och Maria tar upp är förhörsmetoder. Forskningsrapporter har visat att ”*manipulativa och konfrontativa förhörsmetoder av det slag som tidigare ofta användes vid polisförhör ger betydligt sämre resultat än empatiska och objektivt utredande metoder*” (s. 31). Ändå menar de att dessa metoder lever kvar, även om de används sida vid sida med varandra. Författarna menar att de poliser som använder de gamla metoderna tror att de misstänkta

---

⁵ För den läsare som ännu inte kritiskt studerat frågan om Covid-19 och dess syften rekommenderar jag studier på Internet. En tillgänglig sida på svenska är *Humanism & Kunskap*, en annan är *Anthropocene*. På engelska finns massor av kritiska källor. I skrivande stund startar rättegångar mot användningen av de otillförlitliga testerna som lett till nedstängningar av samhällen och ruin för många småföretagare, konsekvenserna av att använda munskydd (tandläkare har sett negativa konsekvenser för munhälsan), vaccinerna som skadar och dödar, med mera.

behöver ”pressas om sanningen ska komma fram och att forskningen inte förstår ’verkligheten’” (s. 31).

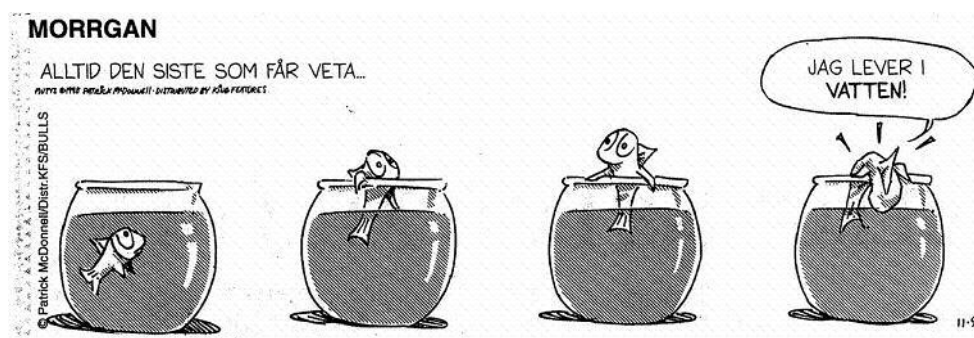
Människosyn

Författarna för en intressant diskussion om och analys av begreppet *människosyn*. Hur ser vi på våra medmänniskor? Jag reflekterade över detta i samband med min bok ”*Paradigmskifte på gång?*” (2012)⁶. Där skriver jag:

”Det följande är frågor som jag använt mig av i min undervisning för att hjälpa mina studerande att reflektera över sin grundsyn. De har vuxit fram i samtalen med studenter under några år. Den kloke läsaren ser direkt att de inte är lätta eller ens möjliga att svara enkelt och entydigt på. Forskningen har ännu inte kommit fram till några klara svar på frågorna, även om olika forskare anser sig ha svar. De svar vi ger är paradigms- och perspektivbundna.”

- När blir människan människa?
- Är människan i grunden ond eller god?
- Är människan altruistisk eller egoistisk?
- Är människan styrd av något eller någon?
- Eller har människan en fri vilja?
- Är människan destruktiv till sin natur?
- Är människan en förnuftig varelse eller en irrationell?
- Är människan i grunden oskyldig eller syndig?
- Är människan ett djur bland andra eller ett helt unikt väsen?
- Är människan styrd av arvet eller av miljön?

Det är stora frågor som styrs av religion, samhällssyn, teoretiska studier, egna upplevelser och erfarenheter med mycket mera, men mycket ofta styrs de av den officiella människosyn som råder i det samhälle vi lever i, det vi i vardagstal kallar PK, det politiskt korrekta.⁷ För att börja ställa frågor måste vi få en anledning att börja undra.

⁶ Den ligger för gratis läsning på min Boksida -

http://www.piahellertz.com/Paradigmskifte_pa_gang.pdf

⁷ https://sv.wikipedia.org/wiki/Politisk_korrektet

Författarna menar att polisen ofta generaliserar och att man sällan ser det som finns bakom ytan på de människor de möter. Den förmågan handlar ju delvis om livserfarenheter. Jag brukade rekommendera mina socionomstudenter att vara kontaktpersoner och/eller övervakare åt personer med missbruksproblem eller andra typer av problem. Jag var själv övervakare några gånger under min egen utbildning. Det gav en möjlighet att få lära känna människan bakom "ytan".

Naturligtvis påverkas människosynen också av den kultur som är rådande på arbetsplatsen, vilket författarna påpekar.

Etiska dilemman

Författarna använder ett antal etiska dilemman i boken för att inspirera till diskussion och samtal studenterna emellan. Jag ska ta ett exempel:

En man har klättrat upp i en lyftkran i syfte att ta livet av sig. Han har uppträtt hotfullt mot de poliser som talat med honom. En god vän till mannen begär att få klättra upp i kranen för att tala honom till rätta. Ska vännen tillåtas klättra upp? (s. 41)

Den typen av exempel ur verkligheten inspirerar till djupare samtal om olika dimensioner av begreppet *människosyn*.

Jag har i många år varit intresserad av *pedagogik* och *didaktik*, d.v.s. frågor om hur människor lär sig. Min egen doktorsavhandling hade fokus på kvinnor och heter "*Kvinnors kunskapssyn och lärandestrategier*" (1999).⁸ Jag intervjuade också män, men insåg att jag inte ville jämföra könen med varandra utan jag ville jämföra kvinnor med varandra. Intervjuerna av männen fick en magisterstudent överta.⁹ Nyligen lärde jag mig begreppet "*andragogik*".

Andragogik är en teori om hur vuxenstudier bör läggas upp och genomföras. Metoder som används vid undervisningen av vuxna bör vara anpassade efter vuxnas erfarenheter och sätt att lära. Med vuxenstudier avses inom andragogiken inte dem som studerar på universitet och högskolor. (Wikipedia)

Jag förstår inte varför Wikipedia gör skillnad på vuxna inom vuxenstudier och vuxna som studerar på universitet, men det gör man.

Rolf och Maria använder många fler praktiska exempel på situationer där polisen kan hamna i etiska dilemman. Ett exempel är: "*En polis upptäcker tjuvgods i sin tonårssons rum*" (s. 43).

Ett avsnitt i boken handlar om "*Övningens roll*". Författarna refererar till filosofen **Aristoteles** som menade att det finns två slags dygder: "*de teoretiska*

---

⁸ Avhandlingen ligger på DIVA - <http://oru.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A135991&dswid=4217>.

⁹ *Manliga socionomstuderandes syn på kunskap och lärande* av Anna Hugelius (2003) http://www.piahellertz.com/Manliga_socionomstuderande.pdf

och de praktiska” (s. 107) ”De teoretiska består i insikter, de praktiska i vana” (a.a.). En forskning som kommit fram under senare år är forskningen om ”lärstilar” som initierades av dr **Rita Dunn** och dr **Kenneth Dunn** som menade att lärstil definieras som ”hur en individ koncentrerar sig, processar och bearbetar nytt och svårt material”.¹⁰ och har sen utvecklats och förmedlats av docent **Lena Boström** vid *Mittuniversitetet*.

Ett begrepp som dök upp under 1990-talet är ”värdegrund”. Nu skulle alla branscher och organisationer utveckla sin egen värdegrund, vilket handlar om de värderingar som ska styra verksamheten. Författarna berättar att polisorganisationen beslutade om sin värdegrund år 2009 (s. 68) och beskriver ingående vad den handlar om. Jag citerar:

Vi genomför vårt uppdrag professionellt och skapar förtroende genom att vara:

Engagerade – med ansvar och respekt. Vi tar ansvar för vår uppgift och värnar om allas lika värde.

Effektiva – för resultat och utveckling. Vi är fokuserade på resultat, samarbete och ständigt utveckling.

Tillgängliga – för allmänheten och för varandra. Vi är hjälpsamma, flexibla och stödjande (s. 69).

Författarna berättar att detta värdegrundsdokument ofta lyfts fram inom polisen. Vid nyanställningar granskar man om den sökande ställer upp på värdegrunden.

Lagar och regler

Polisen har naturligtvis att rätta sig efter de lagar och regler som gäller, men dessa ändras ju. De måste ha stöd i det allmänna rättsmedvetandet i ett land, d.v.s. den moraluppfattning som delas av de flesta medborgarna i ett land. Om de inte gör det får polisen problem att kräva av människor att de ska efterlevas (s. 46). Författarna menar att allmänna diskussioner om etiska frågor påverkar lagstiftningen positivt, även om de politiska motsättningarna ger svårigheter. Kvinnorörelsens opinionsarbete är ett exempel som författarna tar upp. I sin bok ”*Gärningsmannen är polis*” tar författarna **Lisa Bjurwald** och **Kerstin Dejemyr** upp problemen med den trakasserier- och tystnadskultur som de menar råder inom polisorganisationen. I samband med #metoo-rörelsen startade kvinnorna inom polisen en grupp som kom att heta #nödvärn för att medvetandegöra om problemen inom polisen.

“Den längsta resan för var och en är den inre resan.”

– Dag Hammarskjöld

---

¹⁰ Ta ansvar för ditt lärande - <https://omstudieteknik.wordpress.com/mer-om-larstilar/>

Sunt förnuft

Ett tema som Rolf och Maria tar upp är ”sunt förnuft”. Författarna beskriver situationer som även jag upplevde som lektor i socialt arbete. Om man använder det ”sunda förnuftet” så behövdes ju ingen undervisning i etik. Det krävdes en del diskussioner utifrån konkreta dilemman för att studenterna skulle förstå att vi har väldigt olika ”sunda förnuft”. Författarna beskriver hur ”sunt förnuft” också förändras över tid. Ett exempel de tar upp är synen på sexualitet och kön och nämner som exempel homosexualitet, som ju var kriminaliserat fram till år 1944.¹¹

Sunt förnuft är enligt författarna bundet till vår kultur och våra rötter, d.v.s. vårt etniska ursprung. Den omfattande invandringen nu skapar stora problem eftersom de flesta som kommer har rötter i kulturer som är helt främmande för oss. Författarna berör inte dessa aktuella svårigheter, men det är lätt att förstå att det är en stor utmaning för polisen.

Internationella konventioner styr

I ett kapitel går författarna djupare in på *FNs deklaration om de mänskliga rättigheterna* och *Europakonventionen*, de internationella deklarationer som kom till efter andra världskriget. Det innebär att även polisens arbete har reglerats i enlighet med dessa regler (s. 61).

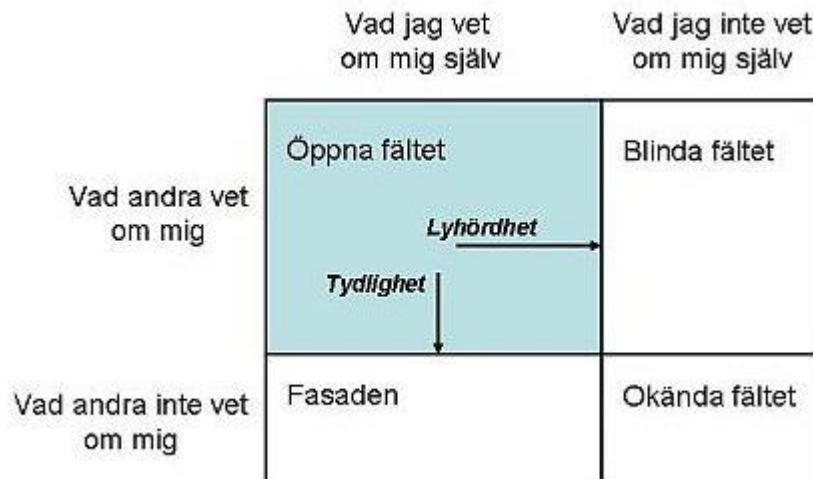

Eftersom etikboken är en lärobok för blivande poliser så är författarna mycket detaljerade när de beskriver hur lagar och konventioner påverkar polisarbetet. Men boken är verkligen medvetandegörande även för oss som inte är poliser, men som vill förstå hur och varför poliser arbetar som de gör och vilka problem de ställs inför. Men inte bara det – eftersom boken är så förankrad i värderingar och dilemman så kan den också användas för egen självreflektion. Vem är jag? Vad vill jag? Vad är viktigt för mig? Hur betar jag mig i utmanande situationer? Hur förhåller jag mig till människor som tänker annorlunda än jag? Och så vidare...

---

¹¹ <https://www.levandehistoria.se/hbtq/elise-ottesen-jensen-ottar-rattigheter-och-upplysning-kring-sexualitet>

Författarna använder sig av det kända *Johari-fönstret* som är användbart just för självreflektion (s. 86). Det beskriver förhållandet mellan det som är medvetet och det som är omedvetet.

Pinnjakten

Ett problem som Rolf Granér och Maria Knutsson tar upp är det som inom polisverksamheten kallas "pinnjakten". Antal förhör, antal genomförda kontroller, antal alkoholutandningsprov och liknande ingår i statistiken. "Det går att bättra på statistiken med korta och enkla förhör, även om de ger sämre resultat" (s. 73). **Hanne Kjäller** berättar i sin bok "En svensk tiger" att hon av en källa fick veta att polisen under december månad brukar ägna sig åt ingripandebrotten eftersom det höjer "årets siffror" när det gäller uppklärande. Till ingripandebrotten hör trafikbrott, narkotikabrott och snatterier. Hanne berättar att man då får "både brott, utredning och gärningsman i en och samma veva". Det krävs inga fingeravtryck, ingen spaning med mera.

Trötta och hungriga

Rolf och Maria berättar att man i polisjargongen talar om "hungriga kontra trötta poliser" (s. 78). Den "trötta" undviker arbetsuppgifter som innebär att man tar egna initiativ medan den "hungrige" engagerat tar tag i uppgifter och fördjupar sig i situationer. "Poliser med kortare tjänstgöringstid gjorde i allmänhet fler ingripanden än de med lång tjänstgöringstid" (s. 78). Det är väl ett fenomen som knappast kan förvåna. En polis författarna intervjuat menar att det delvis kan ha att göra med "olika manlighetsfaser" (s. 79). När man bildat familj och fått barn så blir man alltmer försiktig i sin arbetsätt, menade han. Min reflektion är då – hur hanterar polisorganisationen dessa utmaningar? Får poliser som börjar bli "trötta" mer anpassade arbetsuppgifter, där de med sin långa erfarenhet kan få göra nytta och känna arbetstillfredsställelse?

Etik i konflikthantering

I ett viktigt kapitel diskuterar Rolf och Maria hur man kan hantera konflikter på ett etiskt sätt. Först diskuterar de vad en konflikt egentligen är och vad som är mer eller mindre allvarliga konflikter. Detta är ett mycket aktuellt och viktigt ämne att diskutera och analysera eftersom vår tillvaro är fylld av konflikter som bygger på åsiktsskillnader, kulturskillnader, skillnader i värderingar med mera. Författarna går igenom ett antal olika strategier för att hantera konflikter, exempelvis *"undvikande och avledande strategier"*, *"anpassningsinriktade och mildrande strategier"*, *"kompromissinriktade strategier"*, *"samverkans- och samarbets-inriktade strategier"* och *"kamp- och konkurrensstrategier"*. De beskriver sedan hur dessa olika strategier kan se ut (s. 144 ff).

Våldsanvändningen

Ett tema som naturligtvis är extra framträdande inom polisens verksamhet är att de har våldsmonopol. De har makt och skyldighet att i vissa situationer använda våld. Författarna redogör för de lagar och regler som styr användningen av våld (s. 161). Det är också polisens uppgift att minska våldet i samhället (s. 163). Det blir då svårt att förstå och förklara varför polisen använder så extremt våld mot fredliga demonstranter, både i Sverige och i andra länder. Samtidigt hamnar polisen i situationer där våldet är absolut nödvändigt bland annat för att stoppa pågående dödligt våld (s. 163).

Även i detta avsnitt är de konkreta fallbeskrivningarna mycket värdefulla för förståelsen. Författarna diskuterar också hur de poliser som använder våld påverkas och refererar till amerikanska studier som gjorts på personer som skjutit och dödat en annan människa (s. 166).

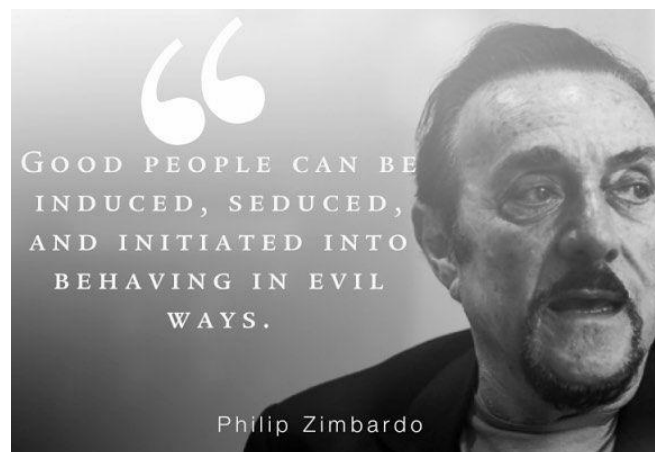
Samtidigt betonar författarna att användningen av våld inom polisens arbete är *"mycket litet"* (s. 169). Här refererar de till polisforskaren **Stefan Holgersson** som tillsammans med medförfattaren **Johannes Knutsson** skrivit *"Vad gör egentligen polisen"* (2012) som jag inte läst. Stefan Holgersson arbetar själv som polis parallellt med sin forskning.

Stefan Holgersson

Rolf och Maria går också in på ämnet ”den obefogade våldsanvändningen” (s. 173). De menar att det händer att polisen ibland snarare trappar upp en konflikt i stället för att förebygga fortsatt våld. Agerandet vilar på personliga bedömningar av situationen, menar författarna, vilket låter logiskt.

Författarna nämner som exempel det maktmissbruk och de extrema övergrepp som gjordes mot irakiska fångar i *Abu Ghraib-fängelset*. Fångvaktarna hade själva tagit bilder som sen spreds. Forskaren som studerade fenomenet, den amerikanska socialpsykologen och professorn **Philip Zimbardo** kallade det för ”Lucifer-effekten” (s. 238). Han beskrev det i boken ”*The Lucifer Effect: Understanding How Good People Turn Evil*”. Uttrycket blev ett begrepp efter Stanfordexperimentet. Rolf och Maria beskriver Zimbardos experimentet som gjordes på *Stanford University*, det s.k. ”*Prison-experimentet*”.¹² Man delade slumpvis upp studenter till fångar och vakter. Vakterna visade sig utveckla ”*brutala beteenden mot fångarna*” och forskaren blev så fascinerad av det som hände så han stoppade inte händelseförloppet, trots att ”fångarna” tydligt för illa (s. 240). Han blev åtalad. Rolf och Maria skriver att forskarens ”*huvudbudskap vid rättegången var att ’goda’ människor snabbt kan bli ’onda’ och att hela systemet måste ta ansvar för att så inte sker*” (s. 240).

Analysen av det oproportionerliga våldet är verkligen tankeväckande. Inom vissa professioner, exempelvis inom militären och räddningspersonal används begreppet ”*debriefing*”, som både betyder *avrapportering* men även en bearbetning av de känslomässiga upplevelser man haft för att förebygga traumatisering. Många situationer inom polisens verksamhet behöver verkligen ”*debriefing*” för att hjälpa poliserna att bearbeta, analysera och förstå både situationen och sig själv och sitt handlande. Om arbetsplatsen kännetecknas av tystnadskultur och ”*kollegialt samförstånd*” (s. 176) måste det skapa problem

---

¹² <https://www.prisonexp.org/>

för enskilda poliser. Poliser är ju människor, inga känslolösa robotar.

Rolf och Maria talar om *”reflekterande samtal”* och en *”lärande organisation”* och jag förstår att det är ungefär samma sak som *”debriefing”* (s. 178). I slutet av boken fördjupar författarna detta tema och anger ett antal regler för ett sånt *”forum för etisk bearbetning”* (s. 254). De menar att misstag är en *”möjlighet att lära”*, vilket är en mycket klok grundsyn (s. 255). De betonar också vikten av att *”uppmärksamma det goda”* (s. 257).

En upplevelse som försvårar är när en polis försökt motverka överdriven våldsanvändning och upptäcker att han är ensam om sin inställning och att kollegorna tvärtom *”verkat uppskatta och uppmuntra våldet och det kränkande bemötandet”* (s. 177).

Författarna ger några konkreta exempel på en *”ansvarsfull våldsanvändning”* och hur den kan se ut (s. 181 ff).

Etik i interna relationer

Under rubriken *”Etik i interna relationer”* tar författarna upp relationerna inom poliskåren. Jag tar ett citat:

Dålig arbetsmoral kan ta sig uttryck i att man systematiskt utträttar privata ärenden på arbetstid, inte befattar sig med vissa typer av arbetsuppgifter eller gör så lite som möjligt (s. 188).

Det är naturligtvis ett problem som gäller många arbetsplatser, inte bara polisen, och skapar problem även där. *”Det är emellertid en klen tröst”*, skriver författarna 😊.

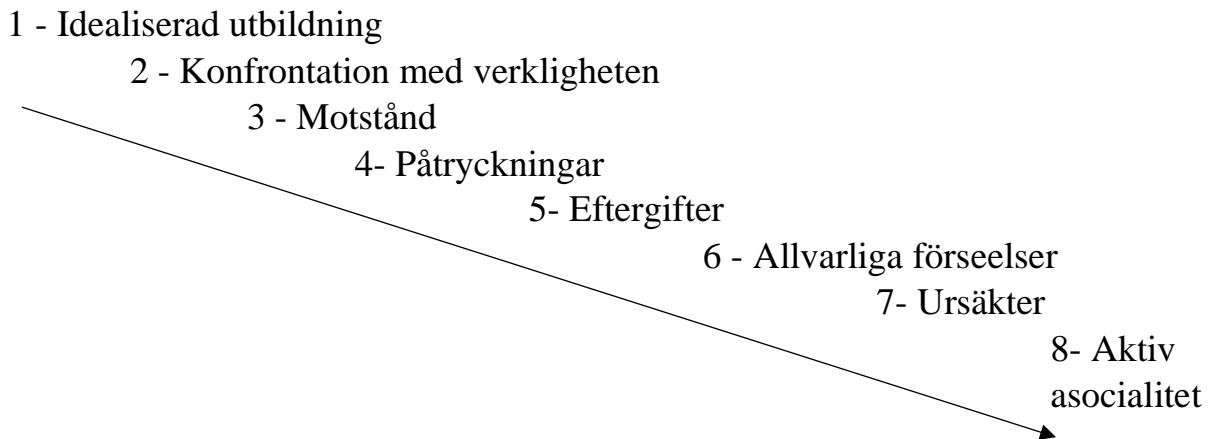
I detta sammanhang tar författarna upp *”skvaller och intriger”*. Här nämner Rolf och Maria att polisorganisationen har beskrivits som *”en plats där alla är rädda för någon”* och författarna beskriver konsekvenserna av den typen av arbetsmiljö (s. 191).

Författarna tar upp *”sexuella trakasserier”* och beskriver några konkreta exempel på hur kvinnliga poliser blir kränkta av sina manliga kollegor (s. 204), något som **Lisa Bjurwald** och **Kerstin Dejemyr** fokuserar på i sin ovan nämnda bok *”Gärningsmannen är polis - Om trakasserier och tystnadskultur inom svensk polis”* (2021). Den kom ut senare än etikboken som kom ut 2020. Eftersom Lisa och Kerstin inte nämner Rolfs och Marias bok så hade de sannolikt inte hunnit läsa den.

Den moraliska utförsbacken

Ett intressant avsnitt är när Rolf och Maria beskriver den *”lagbundenhet i den moraliska karriären hos poliser som begår allvarliga överträdelser”* (s. 233).

Författarna beskriver den ingående, men har också en bild som ser ut ungefär så här, även om de använder en trappstegsform utan siffror:

Författarna beskriver processen som det innebär att ”*definiera sig själv som polis*” (s. 234). Jag minns när en kollega i början av min lärarkarriär på universitetet berättade att det kunde ta tre år innan jag förstod att jag var lärare och inte längre student eller socialarbetare. Jag hade den ”suggestionen” med mig under min första tid, och jag upplevde att hon nog hade rätt. Det tog ungefär tre år innan jag verkligen kände mig som lärare. Ett konkret uttryck för det var att jag under de första åren kände mig liten i förhållande till studenterna. Jag var visserligen bara 156 cm kort så känslan var väl inte så konstig. Men efter tre år kände jag mig aldrig mer kortare eller mindre än mina långa studenter 😊. Det var en märkbar känsla och jag undrade då ofta över hur en lärare på exempelvis 180 cm kunde uppleva det.

Poliser med mod och integritet

Författarna berättar att det finns flera exempel på poliser inom omorganisationen som ”*haft integritet och mod att stå på sig och som framfört kritik på ett sakligt sätt*” (s. 246). Här refererar de till **Hanne Kjöllers** bok ”*En svensk tiger – Vittnesmål från poliser som vågat ryta ifrån*” som jag skrev en artikel om¹³ samt till **Stefan Holgerssons** bok ”*Whistleblowing within the Swedish Police*” som jag inte läst. Rolf och Maria skriver: ”*En organisation som inte välkomnar sina kritiker riskerar inte bara att skada arbetsglädjen. Den riskerar också att systematiska fel inte upptäcks*” (s. 246) – och det är ju synnerligen allvarligt.

En känd och modig visselblåsare är Örebropolisens **Peter Springare** som jag nämnde ovan och som i sin bok berättat om hur han blev hanterad när han kritiserade polisorganisation och ledning.¹⁴ Han lämnade polisarbetet och fick

¹³ http://www.piahellertz.com/En_svensk_tiger.pdf

¹⁴ http://www.piahellertz.com/Peter_Springare_Polis.pdf

ett avgångsvederlag. Numera är han politiskt aktiv.

I sitt avslutande kapitel diskuterar Rolf Granér och Maria Knutsson strategier för etisk kompetens. De betonar vikten av ”den interna öppenheten” samt vikten av självkännedom, moral och kunskaper om ”motparten” (s. 251 ff).

”*Etik i polisarbete*” är en föredömlig lärobok genom författarnas sätt att skriva lockande och spännande och genom att förankra teoretiska begrepp och analyser i konkreta berättelser från polisens verklighet, som de inhämtat från sin forskning, från enkäter och intervjuer. Jag önskar att jag hade haft en sådan bok när jag undervisade om etik på Socionomprogrammet.

